

เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

**สมหมาย
ปาโรจัตต**

สถาบันบัญญัติแห่งชาติสร้างวีรกรรมที่ต้องบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์อีกครั้ง ก่อนสิ้นปีเก่าที่ผ่านมา ภายในเวลาสามชั่วโมงผ่านร่างกฎหมายรวดเร็ว 11 ฉบับ ล้วนแล้วแต่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาทั้งสิ้น

ฉบับที่สำคัญ 4 ฉบับ ได้แก่ ร่าง พ.ร.บ.เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ร่าง พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ร่าง พ.ร.บ.จัดตั้งกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่จะใช้แทน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฯลฯ

กล่าวเฉพาะร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ มีเนื้อหาสาระรายละเอียดหลายประเด็นล้วนเป็นหลักการสำคัญ อันจะส่งผลถึงการปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น

แต่น่าเสียดายที่ประชุมแทบไม่ได้พูดถึงในประเด็นเหล่านั้นเท่าที่ควร ต่างกับเมื่อครั้งบัญญัติ

กฎหมายสำคัญนี้ปี 2542 สภาขณะนั้นใช้เวลาถกเถียงอภิปรายกันยาวนานกว่าจะคลอดออกมาได้

ขณะที่การประชุมครั้งนี้ให้น้ำหนักไปที่การจัดตั้งกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กับร่าง พ.ร.บ.เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งอ้างได้ว่าทั้งสองเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษายุคนี้ นั่นคือแยกอุดมศึกษาออกจากกระทรวงศึกษาธิการ ไปรวมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาหันมาทุ่มเทให้ความสำคัญกับการค้นคว้าวิจัย สร้างนวัตกรรมใหม่สำหรับตอบโจทย์ไทยแลนด์ 4.0

เหลือภารกิจที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบในระดับการศึกษาพื้นฐาน ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีกฎหมายใหม่ให้เกิดการจัดตั้งเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการไปให้เป็นของเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และต่อไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ วิชาการ บริหารบุคคล งบประมาณและบริหารงานทั่วไป

ขณะเดียวกันทำให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีมาและพบร่องรอยความหวังหรือความสำเร็จแล้วได้ถูกต่อยอด ขยายผลไปใช้ในพื้นที่ต่างๆ มากขึ้น โดยเริ่มในจังหวัดที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ที่ผ่านมาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งมีร่องรอยความสำเร็จปรากฏอยู่ไม่น้อย หลายลักษณะ หลายด้าน อาทิ นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งในพื้นที่ราบและพื้นที่ทางไกล ขาดแคลนนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่เด็กยากจน ขาดโอกาส ขาดแคลนครู

ตัวอย่างนวัตกรรมในโรงเรียนในระบบที่พูดกันบ่อยมาก เช่น โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนคู่พัฒนา โรงเรียนตีประจำตำบล โรงเรียนประชารัฐ โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง โรงเรียนสุจริต โรงเรียนสีขาว โรงเรียนนอกกะลา ฯลฯ ทั้งที่ภาครัฐดำเนินการเองหรือภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจเข้ามาสนับสนุน แต่ก็ไม่สามารถขยายผลให้เกิดขึ้นกว้างขวางได้ ปัญหาคุณภาพ มาตรฐานโรงเรียนต่างกันระหว่างในเมืองกับชนบทจึงยังรุนแรงอยู่

การที่นวัตกรรมการศึกษาเหล่านี้ไม่สามารถขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ ได้เท่าที่ควร จึงเป็นปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการถูกตั้งคำถามตลอดมา

นวัตกรรมการบริหารจัดการปัญหาการศึกษาโดยใช้เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นเครื่องมือนี้จึงเป็นความท้าทายและน่าติดตามการทดลองครั้งใหม่ครั้งใหญ่อีกครั้งเป็นอย่างยิ่งว่า จะทำให้นวัตกรรมการศึกษาทุกด้านขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ เป็นการทั่วไปได้จริงหรือไม่

หรือจะก่อให้เกิดปัญหาดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วตามมา เป็นต้นว่า ความทับซ้อนของภารกิจระหว่างเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีอยู่ สถานะ สังกัด และบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการบริหารเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หน่วยงานที่จะเกิดขึ้นเป็นแห่งพิเศษใหม่

หากการทดลองครั้งนี้ประสบความสำเร็จ แต่ยังไม่เป็นการเพิ่มความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนปกติทั่วไปกับโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จะมีแนวทางป้องกันอย่างไร ไม่

ให้ช่องว่างของคุณภาพระหว่างโรงเรียนถ่างกว้างออกไปอีก

ประเด็นเหล่านี้เป็นคำถามในเชิงระบบที่ต้องให้คำอธิบายชัดเจน จะทะลายกำแพงแห่งความเคยชินภายใต้วัฒนธรรมอำนาจ รวมศูนย์สู่ส่วนกลางและส่วนบนของกระทรวงศึกษาธิการ กับระบบราชการไทยที่แข็งตัวได้อย่างไร

บทเรียนจากการปฏิรูปการบริหารกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคที่ผ่านมา ช่องว่างระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาับศึกษาธิการจังหวัด กรรมการศึกษาธิการจังหวัดยังครุ่นอยู่หลายแห่ง เกิดมีเขตนวัตกรรมการศึกษาเพิ่มเข้ามาจะทำให้ปัญหาลดลงหรือเพิ่มตัวละครขึ้นมาอีก ล้วนต้องเตรียมหาทางแก้ทั้งนั้น

อย่างไรก็ตาม ต้องมองมุมบวก เป็นความพยายามหาแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งนวัตกรรมการศึกษาที่มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนก็คือนวัตกรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จอันดับต้นๆ เพราะครูเป็นผู้สัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรง เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะออกแบบลอกแบบ เลียนแบบนวัตกรรมต่างๆ หลากหลาย อย่างไรก็ตาม หากนวัตกรรมเพื่อพัฒนาครู เปลี่ยนจากครูคนเดิมเป็นครูคนใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ไม่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง ปฏิรูปการศึกษาภายใต้ พ.ร.บ.เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาฉบับใหม่ คงมีเส้นทางอีกยาวไกลกว่าจะบรรลุเป้าหมายได้